

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus nonus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

solum somniantes interdum experiuntur. Quæ uero hic ad falsitatem & ueritatē & uaticinium somniorum pertinent, in theologia abunde tractamus. Considera quā diligēter mala cōnumerat omnia, quibus ciuitas oppressa tyrannide premitur, quā uic apte totidem mala ac etiam plura in tyranni animo numerat, adeo ut nihil miserabilius possit effingi. Mox disputationem totam huc tendentē, ut sapiens iustaq; uita uitæ contrariæ præferatur, in tria redigit capita. Primum esse uult, quod hactenus est tractatum, ex cōparatione uidelicet insipientis iniustiq; hominis ad ciuitatem quandam nulla sapiētia & iustitia gubernatā. Vbi profecto apparet & ciuitatē illam, & hominem æqua ratione pessime et infelicissime se habere. Secundū uero caput nunc aggreditur, distinctionem illam partium animæ repetens in ratiocinandi & irascendi & concupiscendi naturas: quibus tres quoq; uitas accommodat, philosophicam, ambitiosamq;, & cupidam. cupidam inquam pecuniarum gratia uoluptatum, ideoq; auara etiam nomī natur. Tres similiter disponit partes in ciuitate, magistratus, milites, quæstuarios. Probat deinde uitā uirtute præditam magis eligendam esse quā uitiosam, præterea quod sit reuera suauior. Nempe cum trium illorū quilibet uitæ suæ uoluptatē cæteris præferat, solus id philosophus potest recte diiudicare. Opus enim est ad iudiciū experientia, prudentia, ratione. Principio quantum ad experientiam pertinet, philosophus quidem et sui propriā, & aliorum uoluptates est expertus: quo fit ut facile quæ sit præferenda, cognoscere possit. Cæteri uero philosophatū gaudia nunquam degustauere, ideoq; uoluptates suas cum philosophantis gaudio comparare nō possunt. Præterea solus philosophus perfecta pollet prudentia, et assignandarū industria rationum. quæ quidem duo reliqua sunt ad iudicium necessaria. Cum ergo philosophus sapientis iustaq; uitæ gaudia ambitiosæ libidinosæq; uitæ anteponat oblectamenti, iure ex ipsius iudicis ueri sententiā uitam uirtute rectam uitæ uitio dissolutæ anteferre debemus. Tertium deniq; caput inde potissimū exorditur, quod in solo sapiente iustiq; uiro uoluptas uera reperiri potest. In cæteris autem uoluptatem falsam & umbratilem esse constat. Quod quidem ita probatur. uoluptates ut plurimum uehementes repletionis quædam sunt indigentie. Atq; ubi & quod impletur & quod implet uerius perfectiusq; est, impletionis modus purior atq; efficacior: ibi uerius est uoluptas, et perfectior et ingentior. Cum igitur intellectus ueritasq; intelligenda ueritatem perfectioremq; naturā habeāt, quā sensus atq; sensibile, ac ueritas interius penetret intellectum quā sensibile sensum, & sine mixtione doloris accedat, sequitur uoluptatē intelligentiā ueritatem esse atq; perfectiorem. Inter hæc casu quodam nescio quid interferit mathematicum, cuius declarationem ex commentarijs in Timæum accipies opportunius. Attende deinceps ad illam animæ naturæ figuram. In qua sub multiplicis bestie nomine intellige concupiscēdi naturam: sub figura leonis, irascendi uigorem: sub forma hominis rationem. Et uide quā expresse depingat ambitiosi, iniusti, libidinosi hominis uitam, imō miseram seruitutem. Item ibidem accipe formulam, qua possis transitum animarum in bestias ita interpretari, ut in bestiarum affectus & habitus potius quā in corpora migrare dicantur. Præterea memēto, quemadmodum in corpore perspicacia sensus, sanitas, robur, pulchritudo, non opinione, sed natura sunt bona, eorumq; contraria mala similiter: sic in anima prudentiā, temperantiā, fortitudinem, iustitiā naturaliter esse bona, naturaliter quoq; horum contraria mala. Deniq; accipe totius uitæ formam, per quam ita corporea cuncta disponas, ut animi temperantiæ consonent. Atq; eatenus eligas singula, quatenus conferant ad animi sanitatem: & contra quæ hanc impediunt, procul effugias, habites semper mentis arcem, atq; ab ea nullis aut illecebris, aut minis te præcipitari permittas. Cum uero & te ipsum & alios ita formare uolueris, suspice perspicuum reipublicæ huius exemplar in cælo: in cælo inquam, id est, ordine celestium motionum, atq; altius in mente diuina: ut inde tādē ad ipsius imaginem, te ipsum primo, deinde familiam, tertio ciuitatem iuste feliciterq; componas.

NONVS DIALOGVS

DE IVSTO.

De uoluptatibus distinctis

DINCEPS considerandum restat, inquam ego, qua ratione uir tyrannicus ex populari fiat, qualisq; sit, & nunquid uitam ducat miserā, an beatam. Certe id reliquū est, inquit ille. Scis quid adhuc desiderem? Quid? Nondum sufficiēter distinxisse uidemur, quot sint, & quales cupiditates. Ac nisi id constet, obscurior erit eius quod quærimus inquisitione. Opportunū uero adhuc erit. Prorsus quidē. ac uide quid in eis nosse uelim. est autem tale. Earum uoluptatum cupiditatumq; quæ non necessariae sunt uidentur mihi quædam legibus repugnantes, omnibus inesse quidem: legibus autem & melioribus cupiditatibus pariter cum ratione castigatæ, in quibusdam hominibus uel omnino obsolescere, uel adeo reprimi, ut raræ admodum exilesq; reddantur: in alijs autem uehementiores frequentioresq; euadere. Quas potissimum istas uocas? Quæ in somnis sæpius excitantur, quoties animi pars illa, quæ rationis particeps mansuetaq; & illius

illius domina est, dormit: ferina autē & agrestis, cū sit immoderato potu atq; pastu repleta, exultat, tentatq; excutere somnum, & solitis libidinibus indulgere. Tunc quippe nihil est quod non audeat, ueluti soluta & libera omnibus uerecundia prudentiaq; preceptis: ut aut cum matre corpus miscere uideatur, aut cum quouis alio homine uel deo, saepe & belua, atq; etiam trucidare aliquem, & impie cruentari, & à nulla prorsus uoragine abstinere: nec ut breui complectar, ab ulla insania uel impudentia temperare. Vera nimium loqueris. At cum quis recte moderateq; habens, quieti se tradiderit, ea parte animi in qua est ratio, excitata & recta, saturataq; bonarum cogitationum epulis, & ad seipsam cōtemplando cōuersa: ea uero quæ uoluptate alitur, nec inopia pressa, nec satietate affluenti, ut quiescat maxime, neq; optimam partem illam aut gestiendo, aut mœrendo perturbet, sed sinat eam per seipsam solam ac puram considerare, indagare atq; percipere quicquid ignotum hactenus uel præsentium, uel præteritorum, uel futurorum: illa etiam tertia parte animi, in qua irarum æstuat ardor, sedata atq; restincta, usque adeo ut nulli insensata quiescat: atq; ita in quā partibus quidem duabus pacatis, mente uero erecta, somno se comparet: tunc demum mens pura ueritatem attingit, neq; insomniorum uisa nefaria sese obijciunt. Sic prorsus existimo. Quid plura? Id summatim uolumus: Vnicuiq; inesse speciem quandam cupiditatum diram, agrestem, atq; iniquā, atq; etiam in his qui inter homines maxime moderati uidentur. Quod in somnis fit manifestum. Numquid igitur dicam, & utrum consentias tu uideris. Consentio equidem. Recordare qualem uirum esse diximus popularem. Erat aut is, qui ab ineunte ætate sub parco nutritus est patre, qui lucri cupiditati indulgit solum, cæteras uero nō necessarias, sed ludi ornatusq; comites spreuit. Nōne ita? Ita prorsus. Conuersatus deinde cum elatioribus uiris, plenisq; libidinibus his quas modo narrauimus, declinare cœpit ad petulantiam omnē, eorumq; mores, paternæ parsimonie odio. Cum uero ingenio meliore esset q̄ corruptores, utrinq; distractus, mediam nactus est utriusq; moris affectionem, moderate utranq; secutus ut ipse putat, neq; illiberalem neq; dissolutam uitam agens, ex paucorū potentie cupido mutatus in popularem. Erat utiq; & est circa huiuscemodi uirū hæc opinio. Pone rursus huius iam natu grandis filium, primis ab annis paternis moribus imbutum. Pono. Ponas iterum eadem huic accidere quæ patri contigerat, ut ad omne trahatur flagitium, & lasciuientis uite licentiā, quam tamen hi qui uiuunt, integram nominent libertatē: pater aut aliq; domesticus istis cupiditatibus, quas in medio quodam esse diximus suffragentur: alij itē opem suggerant. Vbi uero iam sperauerint uehementes illi incatantores, nuti toresq; tyrannidis, adolescentē se non aliter cōtinere posse, amorem in eo aliquē quibusdam machinationibus excitēt, præsidem tutorēq; otiosorū, & ad libidinē illi subministratium desideriorū, alatum certe, & ingentē fucum. Nunquid aliud amorē talium esse putas? Nihil aliud. Quādo uero circa ipsum susurrantes cupiditates aliæ refertæ nido re, unguētis, coronis ac mero, resolutisq; consuetudinum talium uoluptatibus coaugent prorsus aluntq; desiderium illud, atq; ita fucō aculeum addunt: tunc iam hic animi præses furit omnino, dementiaq; feruet: atq; stipatus inde satellitibus, stimuloq; percitus, si quas intra se frugales & uerecundas opiniones cupiditatesq; offenderit, protinus extirpat expellitq; quousq; temperatiā omnē animo eiiciat, seq; noua insania repleat. Egregie tyrannici uiri refert originem. Nōne & olim hanc ob causam amor tyrannus est dictus?

Videtur plane. Et ebrius uir, o amice, nōne tyrannicum gerit animum? Sane.

Quinetiā furiosus & extra se positus, non solū hominibus, sed & dijs imperare cōtendit, speratq; se id consequuturum. Vehementer. Tyrannicus autem o beate, uir reuera fit, quādo uel natura uel studijs uel ambobus temulentus, amor obnoxius, furiosus euadit.

Prorsus ita se res habet. Ita igitur talis uir, ut apparet, efficitur. Viuit autē quo pacto?

Id uero, ut aiunt qui iocantur, mihi tu dices. Dico equidē. Post hæc, ut arbitror, festis indulgēt bacchanalibus, comestationibus, scortis, cæterisq; huiuscemodi omnib⁹, hi quorum tyrānus amor intus animi incolens penetrat, regit omnia. Necesse est. Itaq; multæ profecto diesq; noctesq; uehementes cupiditates multorū indigæ pullulant. Multæ quidem. Cito igitur si qui proventus extiterint consumuntur. Quid ni? Post hæc utiq; scœnora, & patrimoniū dissipatio. Proculdubio. Quando uero deficiunt omnia, necesse est cupiditates uociferari atq; cōqueri, quæ quidē frequētes ardētesq; in nido ani

mi delitescunt: eos autem ueluti stimulis quibusdam percussos, libidinibus scilicet alijs, præsertimq; amore aliarum omnium tanquam satellitum duce, iactari efferriq; ad explorandum si quis quicquam possideat, quod uel fraude surripit, uel ui eripi possit. Maxime. Quapropter coguntur uel undiq; usurpare, uel ingentibus stimulis & doloribus cruciari. Coguntur plane. Num quemadmodum nouæ cupiditates ipsius adultæ, pristinas exuperarunt, & quæ illarum erant, usurpare: ita & ipse iultum esse censebit, ut ipse iunior plus habeat q̄ parentes, & si portionem suam consumpserit, paterna insuper eroget. Cur non? Quod si parentes illi nequaquam permiserint, principio furari, eosq; decipere aggredietur. Omnino. Sin istud non poterit, rapiet iam, uimq; parentibus inferet. Sic arbitrator. Ac si pater materq; senes, o mirifice uir, resistent repugnentq;, nunquid eos uerebitur, atq; ita se continebit, ut nihil agat tyranicum? Patri equidem ac matri sic affecti hominis timeo. Per Iouem, o Adimante, inquam ego, nunquid gratia nuper amatæ cuiusdam concubinæ non necessariæ, amicam iam olim necessariamq; matrem, aut gratia speciosi alicuius nuper amati adolescentis non necessarij, deformem & necessarium senem patrem, & amicorum omnium antiquissimum, tibi uir talis uidetur uerberibus obiecturus, eosq; illis subiecturus, si eandem in domum induxerit? Per Iouem, omnino. Quam beatum esse uidetur tyrannicum filium genuisse. Non multum. Quid uero? cum parentum suppellectilis non sufficiet, in eoq; iam erit examen confertissimum uoluptatum, an non primo parietem alicuius perfodiet domus, uel nocte serius euntis pallium rapiet? deinde etiam templum aliquod expoliabit? atq; in his omnibus eas quas olim a pueritia de honestis & turpibus, quasi iura quædam quibus iudicabatur, opinionões habuerat, illæ quæ nuper seruitutem exierunt, tanquam satellites stipantes amorem, unâ cum eo iam superabunt: quæ quondam dormiente illo per infomnia tantum soluebantur, cum adhuc sub legibus paternisq; præceptis populari in seipso institutus esset cõditione: tandem uero amoris tyrannide irretitus, qualis raro erat in somnis, talis semper erit uigilans: Nã cæde impia nulla abstinebit, nec ingluuie, nec facinore: sed tyrannice in ipso amor omni cum licentia & transgressione uiuens, utpote qui solus sit dominus, subiectum sibi hominem tanquam ciuitatem imprudenter ad omnia rapiet: unde & seipsum & turbam suorum satellitum nutriet, partim extrinsecus ingressam ex improba quadam cõsuetudine, partim intrinsecus ex eisdem moribus ab ipso solutam & manumissam. Nonne hæc talis hominis uita? Hæc prorsus. Ac si pauculi tales in ciuitate sint, reliqua uero multitudo omnis modesta, quia istic locus non sit, profecti, tyrannum alium stipabunt: acceptaq; mercede, sicubi ei bellum est, iuuabunt, si uero locus ipsis sit in eadem istic ciuitate mala multa minuta committent. Qualia? Furabuntur, parietes perfodient, marsupia incident, expoliabunt prædabunturq;, sacra rapient, captos homines seruire cogent, necnon calumniabuntur quandoq; si dicendo ualent, periurijq; decipient homines, & muneribus corrumpentur iudices. Minuta hæc dicis mala, si pauci tales sint? Hæc quidem si ad maiora cõparentur, dicuntur exigua. Atq; hæc omnia ad tyrannum comparata malicia miseriaq; ciuitatis haudquaquam, ut prouerbio dici solet, ad scopum accedunt. Quoties enim in ciuitate tales multi reperiuntur, eosq; alij sequuntur multi, sentiuntq; ingentem snorum copiam, tyrannum procreant inscitia plebis, eum præ cæteris, qui inter illos ita est affectus, ut in animo suo tyrannum habeat potentissimum. Consentaneum id quidem. Tyrannus quippe is erit potissimus. Nonne facile id sit, si cesserint omnes? Sin autem ciuitas tyranno huic obstiterit, tunc sanè is quemadmodum in superioribus patrem matremq; subegit, sic rursus & patriam pro uiribus subiget, alios inducens iuuenes, hisq; seruire coget olim sibi charam patriam matremq;, ut more Certensium loquar, tam educatione quam habitu: atq; is erit cupiditatis eius hominis finis. Sic prorsus. Nonne isti tales priuatim fiunt antequam dominantur? Principio cum his conuersantur ut plurimum, qui blandiuntur illis, & in omnibus assentant. Ac si qua re indigeant, idem & ipsi agunt, submittunt se, & quacumq; gerunt personam tanq; domestici. Voti uero compotes cum facti sunt, extraneos se esse declarant. Et maxime quidē. Omnē ita ætatē agunt. Amici quidē nemini unq;, semper autem dominantes alicui, uel alicui seruientes. Libertatē uero et amicitiam ueram nunq; ingenium tyrannicum gustat. Maxime. Nonne huiusmodi homines iure infidos nominabimus? Iure. Quinetiam iniustos quam maxime fieri potest, si modo in superioribus recte inuicem

vicem quale quid iustitia sit concessimus. Recte quidem. Concludamus igitur, qui sit uir pessimus. Est autem is qui talis est uigilans, qualē supra figurauimus somniantem.

Omnino. Talis utiq; fit, quisquis cum natura tyrānicus maxime sit, ut solus domine tur assequitur, & quo diutius in tyrannide uiuit, eo magis est talis. Ita necesse est, inquit Glauco, partibus respondendi susceptis. Quisquis iniquissimus apparet, & miserrimus apparebit: & qui diutissime maximeq; potitur tyrānide, maxime & diutissime iniquissimus reuera est & miserrimus. Multis autem multa uidebuntur. Ita se hęc habere necesse est. Tyrānicus uir ciuitati tyrānide oppressæ simillimus. Popularis uir populari, ceteriq; similiter. Quid ni? Sicut se habet ad ciuitatē ciuitas uirtute & felicitate, ita uir quoq; se habet ad uirum. Nihil prohibet. Quomodo se habet tyranno subiecta ciuitas ad eam quę regi paret, qualem primo descripsimus? Contrā omnino. Nam una quidem optima, altera pessima. Haud interrogabo quam dicas. Constat enim. Verum de beatitudine atq; miseria eodem modo an alio iudicas? Neq; uero tyrannicę ciuitatis speciem admiremur, ad solum tyrannum respicientes, aut ad eos paucos qui cum eo rerum potiuntur, sed ut decet omnem penitus ciuitatem ingressi, lustremus singula, & ad cuncta conuersis oculis feramus sententiam. Probe admones. Constat autem apud quemlibet nullam ciuitatem tyrannide pressa esse miseriorem: nullamq; rege gubernata, beatiorē esse. Si idem circa uiros obseruari iuberem, num recte præciperem? uidelicet si censeam ei iudicium permittendum, qui cogitatione possit tyranni mentem irrepere, ac mores penitus introspicere, neq; ut pueri solent, exteriora intuens obstupescat, dum tyrannicam illam aspicit pompam, quā procul illi intuentibus frequēter ostentant, sed perspicaciter iudicet. Si inquam eum nobis audiendum censeam, qui discernere ualeat, quiq; unā & habitauerit, & domesticis actionibus interfuerit, tum qui nouerit quo pacto erga familiares singulos ille sit affectus. Nam in his maxime qualis sit apparet, omnem scilicet tragicum exutus apparatus: rursusq; popularibus in periculis. hęc omnia dignoscētem si iubeam declarare quo pacto se ad alios tyrannus habeat, quod ad beatitudinem miseriamq; pertinet: nunquid recte iuberem? Recte admodū & ista iuberem. Vis'ne fingamus & nos ex eorum numero esse, qui iudicare possint, atq; illis adhæserint, ut aliquē habeamus qui ad ea quę interrogamus respondeat? Volo equidem. Age itaq; sic cōsidera similitudinem, memoriam repetens & ciuitatis, & uiri, atq; ita sigillatim uicissimq; utriusq; affectus animaduerte. Dic quales. Principio, liberam ciuitatem tyrannicam dices, an seruam? Maxime omnium seruam. Attamen in ea dominos ac liberos inspicias. Plane, sed exiguū quidem istud: uniuersum uero, ut ita dicam, in ipsa & præstantissimū genus, turpiter ac misere seruū. Si igitur ciuitati uir similis, necesse est in illo eundem esse ordinē, multaq; illiberalitate & seruitute eius animū opprimi, easq; animi partes seruire, quę præstantissimę sunt: exilem uero partē, ignauissimā, dementissimāq; dominari. Necessariū. Quid porro? Seruum an liberum huiusmodi animū appellabis?

Seruum. Atqui serua & tyranno subdita ciuitas, minime quę uult agit. Nimirum.

Tyrannicus igitur animus minime quę uult efficiet, ut sic de toto animo dicam: sed stimulo semper percitus uiolento, perturbatione pœnitentięq; redundabit. Quid ni? Tyrannicā ciuitatē, diuitem'ne, an pauperē esse necesse est? Pauperē. Animum quoq; tyrannicū, mendicū semper & inexplēbilē necesse est esse? Est ut dicis. Metu uero sollicitari an nō necessariū est ciuitatē talem, talemq; uirum? Valde. Lamentationes præterea, suspiria, fletus, angustias censes in alia ciuitate frequentiores te reperturum? Nullo pacto. In homine insuper alio talia quædam plura inesse putas q̄ in tyrānico isto, qui cupiditatibus amoribusq; insanit? Quonam pacto? Profecto ad hęc respiciens omnia, ceteraq; generis eiuidem, ciuitatem tyrannicā ciuitatū omniū esse miserrimā iudicasti. An nō recte? Summopere. Verū de uiro rursus tyrānico quid ais, quoties eadē hęc animaduertis? Lōge cunctōrū dico hęc esse miserrimū. Hoc nō recte dicis. Quā obrē? Nondum hic est, ut arbitror, talis maxime. Quis ergo? Iste forsitan tibi hoc inferior esse uidebitur. Quis inquam? Qui cū natura tyrannicus sit, uitam nō agit priuatam, sed est infelix, & sorte quadam eo deducitur, ut tyrannide potiatur. Ex his quę dicta sunt, uera te loqui cōiecto. Ita est. Verum talia quędā non opinari oportet, imò uero diligentissime ratione talē inuestigare. De maximo enim quodam nobis disceptatio est

est, bona scilicet uita, ac mala. Scite. Attēdite itaq; si quid dicam. Videtur enim mihi ex his de hoc esse considerandū. Ex quibus? Ex unoquoq; scilicet priuatorum, quotcunq; ita diuitijs abundant ut multa habeāt mancipia. Isti nanq; id tyrannis habent simile, quod multis imperant. Interest autem, quod tyrannus pluribus dominatur. Interest utiq;. Nosti quod hi securi cum familia uiuunt, neq; famulos metuunt? Nempe. Quid enim metuant? Nihil. Sed nunquid causam tenes? Equidem, quoniā uidelicet ciuitas uniuersa singulis priuatorū succurrit. Præclare loqueris. Quid si quis deorum uirum unū cui quinquaginta uel plura mācipia sint, educat e ciuitate unā cum uxore ac liberis, constituatq; in solitudine cum rebus suis omnibus, atq; mancipijs, ubi liberorū hominum nullus ferre huic auxilium possit, quali eum & quanta formidine uexatum iri existimas, ne forte mancipia ipsum & filios & uxorem interimant? Summa, ut arbitror. An non cogetur seruis quibusdam blandiri, polliceriq; multa, & manumittere, cum sibi nihil opus sit? Vnde & ad ministros suos ipse adulator erit. Cogetur penitus uel ita facere, uel perire. Quid? si alios adhuc deus in ea regiōe disposuerit proximos illi cōplurimos, qui nequaquā sustineāt ut alter alteri dominetur, ac siquidē deprehenderint sibi dominium uendicantē, supplicijs extremis afficiant? Deteriorem admodum eius conditionem fore censeo, si hostium uallo includatur. An nō tali quodam carcere clausus est tyrannus, natura talis existens qualem in superioribus explicauimus, multis uidelicet diuersisq; timoribus & amoribus agitatum? Cum uero ingenio sit apprimē cupido, huic soli neq; egredi usquam licet, neq; inspicere quæ liberis hominibus lubitum est: sed intra ædium parietes formidolosus ueluti mulier cōmoratur, inuidens ciuibus alijs siquis extra moenia spatietur, & boni quicquam spectat. Sic prorsus. An non ab huiuscemodi malis plura insuper incurrit uir ille, qui male seipsum gubernans, quem & tu modo miserimum iudicabas tyrannicum, haudquaquā priuatus uiuit, sed fortunæ uel quadam ut tyrannidem exerceat cogitur: cumq; sibi ipsi imperare non possit, alijs imperare contendit: perinde ac siquis imbecillo corpore, & suis se uiribus non sustinente, cogatur ut quietem agat secum ipse nunquam, sed aduersus alia corpora certet ac pugnet. Simillima inducis o Socrates atq; uerissima. Nōne igitur o amice Glauco miserabilis omnino hæc est conditio, duriorq; uita est hominis nacti tyrannidē, ea uita quam tu supra durissimam iudicabas? Valde. Est autem re ipsa, quamuis alicui non uideatur: uere tyrannus uere seruus, extremæ adulationi seruitutiq; astrictus, libidinīs nequissimorum hominum adulator: qui appetitus suos explet nunquam, sed plurimis indiget semper, atq; inops reuera esse apparet, siquis penetralia animi ipsius inspexerit. Pauore quinetiam perpetuo territus, & sollicitudine angustiaq; uexatus, si modo ciuitatis eius statui cui præest, ipse est similis. Similis autem existit. An non? Et maxime quidē. Præter hæc uiro huic illa etiam tribuemus quæ antea memorauimus, quod necesse sit eum & esse prius, & postea multo magis cum tyrannidē est adeptus, inuidum, iniustum, expertem beneuolentiæ, impium, omnisq; nequitia sentinam ac fomitem fieri, ex hisq; cunctis esse miserimum, atq; alios etiam qui adhærent ipsi, similes reddere. Nullus mentis compos hic contradixerit.

Age, quemadmodū iudex omnia circumspiciens de singulis iudicat, ita tu in presentia proferas, qui tuo iudicio primus beatitudine, qui secundus: ceterosq; gradatim qui in numero quinque sunt, enarra: Regium, honorifici imperij studiosum, paucorū potentia cupidum, popularē, atq; tyrannicū. Ac facile iudiciū istud. Nam uelut sim ingressus, istos quasi choros uirtute & prauitate, beatitudine & huic contrario inter se cōparo atq; iudico. Num præconē conducemus: an ego hæc potius pronuntiabo? Aristonis filium iudicasse uirum optimū, & iustissimum esse, beatissimum, eumq; esse dixisse hominem maxime omnium regium, seq; ipsum regentē, pessimum uero & iniquissimum, esse miserimum, talemq; eum esse qui maxime tyrannus sit, seq; ipsum & ciuitatē tyrannide premar?

Ita sit promulgatū. Nunquid adijciam, siue lateant sic affecti homines, siue non lateant homines pariter atq; deos? Adijce. Esto igitur. Etenim una hæc demonstratio sit: secundā uero si uideat, hanc conuenit intueri. Quenā ista? Postquā sicuti ciuitas tres in species diuisa est, ita & cuiusq; anima trifariam diuidetur, ut arbitror: atq; hinc demonstratio secunda nascetur. Quenam? Hęc. Cum tres animę partes sint, tres quoq; uoluptates esse uidetur, sua cuiusq; partis propria. Cupiditates quoq; totidem & principatus.

Quo

Cur paterfamilias nihil metuat multitudinē seruorum

Misererrima res tyrannus tyrannidem nactus

Quo pacto? Partem unam dicimus qua homo discit, Alteram, qua irascitur. Tertiam uero propter uarietatem uno non potuimus proprio ipsius uocabulo nominare, sed ex eo quod in se continet maximum uehementissimumque concupiscibile appellauimus, propter uehementiam earum cupiditatum quae ad cibum potumque & uenerea rapiunt, & ad ea quae ista sequuntur: nec non auarum cognominauimus, quoniam pecunijs maxime huiusmodi cupiditates explentur. Recte. Ac si uoluptatem affectumque eius lucri dixerimus esse, in unam maxime summam reducemus orationem, ut aliquid nobis certum ipsi significemus, quoties id ipsum partem hanc animae dicimus. Atque si totum hoc pecuniarum & lucri cupidum nominemus, recte admodum appellabimus. Mihi quidem ita uideatur. Quid uero? Irascendi natura nonne ad potentiam, uictoriam, gloriam, trahit tota.

Magnopere. Si igitur eam contentiosam ambitiosamque appellabimus, nunquid recte?

Rectissime. At uero partem illam qua discimus, constat cuique omnem ad ueritatem inuestigandam semper anniti, pecuniarumque & gloriae minimam curam habere. Omnino. Si tertium hoc discendi cupidum & philosophum nominabimus, haud ab re erit nomen impositum. Est ut ais. Nonne dicimus in animis quorundam unam illarum partium dominari, in alijs aliam, quancumque contigerit? Dicimus. Propterea dicimus tria hominum prima genera esse, philosophum, contentiosum, auarum. Prorsus. Voluptatum quoque species tres hisce subiectas, cuique suam. Omnino. Si unumquemque istorum seorsum interroges, quae uita istarum dulcissima, suam quisque ceteris anteponet. Auarus quidem lucri ipsius comparatione, honorum uel disciplinarum oblectamenta nullius existimabit, nisi quid forsitan ad argentum conferant. Vera loqueris. Ambitiosus autem quaestus delectationem molestam putat, rursusque eam quae discendo percipitur, nisi doctrina inanem & umbratilem hominum pariat gloriam. Ita res se habet. Philosophum quoque ponamus ceteras uoluptates floccipendentem, dum eas ad iuge discendi gaudium, quo ipse fruitur inuestiganda ueritate, comparat: ceteras autem non necessarias uocantem, quia illas secuturus non sit nisi necessitas cogat. Bene id nosse oportet. Quando igitur cuiusque uitae uoluptates ipsaque uita in contentionem uenient, non de hoc quod est honestius aut turpius uiuere, uel melius, aut deterius, sed de suauiori pacatiorisque uitae statu, qua ratione discernemus cuius sit sententia uerior? Haud satis habeo quid respondeam. Sic autem animaduerte. Quanam iudicare oportet, quaecumque recte iudicanda sunt? Nonne peritia, prudentia, ratio? An habet quisquam alia, quibus melius iudicet? Nullo modo.

Attende igitur: Cum tres sint, quisnam horum maxime expertus est omnes quas narrauimus uoluptates? Vtrum auarus discendo qualis sit ueritas, magis tibi uideatur expertus discendi iucunditatem, quam philosophus lucri? an potius contra? Permultum interest. Philosophum namque necesse est uoluptate alterius a pueritia degustasse. Auarum autem haud quaquam necesse est in ueritatis inuestigatione quanta in sit oblectatio percipisse, expertumque fuisse. Imo uero si nitatur, non facile istud assequitur. Longe igitur avaro philosophus utrarumque uoluptatum experientia praestat. Longe. Ambitiosus uero nunquid magis sapientiae quam philosophus honoris oblectamenta gustauit? Honor quidem omnes eos sequitur, si propositum sibi officium exequantur. Etenim diues a multitudine honoratur, & fortis & sapiens. Quapropter omnes quanta prouenit ex honore uoluptas usque ipso intelligunt. Quanta uero sit in ueritatis contemplatione suauitas, solus philosophus sentit. Igitur quantum ad experientiam attinet, optime philosophus praeceteris iudicat. Valde. Quinetiam una cum prudentia solus erit expertus. Nihil prohibet. Praeterea organum illud per quod iudicandum est, non auari aut ambitiosi hominis, sed philosophi est instrumentum. Quale istud? Per rationes enim esse diximus iudicandum. Diximus. Rationes autem praecipue philosophi sunt instrumenta. Patet.

Si diuitijs lucroque optime unumquodque iudicaretur, quae laudaret uel improbaret uir quaestui deditus, necesse esset haec esse uerissima. Penitus. Si autem honore, uictoria, fortitudine, quae ambitiosus & ad uictoriam ardentissimus iudicaret. Constat. Postquam uero experientia, prudentia, ratio, necesse est quae philosophus & rationum uir studiosus laudat, esse uerissima. Quare cum tres uoluptates sint, uoluptas partis eius qua discimus erit utique suauissima, eiusque dulcissima uita, in quo haec pars dominatur. Nihil obstat.

Nempe Philosophus apud quem uere iudicandi est autoritas, suam laudat uitam. Quam uero

uero secundam esse uitam, aut quam secundam uoluptatem arbiter ille ponat. At constat quod bellicosi ambitiosique hominis. Propinquior enim illi hæc quam avari. Postremam igitur lucri cupidi uitam locare uidetur. Quid nisi? Duo hæc itaque sibi inuicem ita succedunt, bisque iustus iam uicit iniustum. Tertium uero Olympicorum ritu, seruatori & Olympio Ioui tribuens, contemplare nullius præterquam prudentis uoluptatem ueram prorsus existere, neque synceram, sed umbratilem atque inanem, ut ego ex sapientum aliquo audisse mihi uideor: atque hic erit grauissimus iniusti casus atque ruina. Mirum in modum.

De medio
inter uolu-
ptatē & do-
lorem

Verum quo pacto istud ais? Ita certe inueniam, te respondente perquirens. Quære. Dic obsecro, nonne dolori contrariam dicimus uoluptatem? Dicimus. Medium quinetiam quoddam ponimus, quod neque lætari est, neque dolere? Ponimus. Et cum medium sit, quietem uacationemque animi ab utroque? Nonne ita hoc dicis? Ita plane. Meministi qualia esse solent ægrotantium uerba, dum morbo laborant? Qualia dicis? Nihil esse dulcius sanitate, sed eos latuisse aiunt quod dulce id sit, antequam ægrotarent. Recordor equidem. Necnon acerbissimis doloribus uexatos homines exclamantes audis, nihil esse dulcius quam ea afflictione uacare. Audio. Quinetiam alijs permultis huiusmodi afflictionibus cruciatis homines audis, dum cruciatur, uociferantes, asserentesque dulcissimum esse nullo dolore affici, presentique molestia esse liberum, non autem dicunt dulcissimum esse lætari. Nempe hæc illis quies tunc forte gratissima. At uero cum lætari quis desinit, uoluptatis cessationem illam molestam existimabit. Fortè. Quies igitur illa quam paulo ante utrorumque mediam esse diximus, quandoque utraq; erit, tum dolor scilicet, tum uoluptas. Videtur. Num fieri potest, ut quod neutrum est, sit utraq;? Non, ut arbitror? Atqui quando in animo uoluptas est, aut dolor, ambo motus quidam insunt?

Utrique. Tertium uero illud quod neque dolor est, neque uoluptas, nonne quies aliqua & istorum medium esse nuper apparuit? Plane. Quo pacto igitur recte putabimus, non dolere quidem suaue, non lætari uero acerbum esse? Nullo. Istud igitur non est, sed apparet, si ad molestum quidem conferas iucundum, si ad iucundum uero, molestum: idque tunc medium est, & quies. Neque uisa huiusmodi ueri quicquam de uoluptate nobis offerunt, sed deceptione quadam proueniunt. Sic monstrat ratio. Vide igitur uoluptates quæ dolorem nullum sequuntur, ne sepius id in presenti disputatione ita natura comparatum existimes, ut uoluptas quidem doloris, dolor uero uoluptatis priuatio sit. Quorum inquit, & quas uoluptates dicis? Multæ quidem & aliæ sunt, sed præfertim, si animaduertere uis, uoluptates quæ circa olfactum fiunt: hæc namque nullo prius antecedente dolore, repente ingentes proueniunt: & cum cessant, dolor eas nullus sequitur. Verissima narras.

Ne credamus igitur doloris cessationem, puram uoluptatem esse: neque dolorem, uoluptatis absentiam. Non. At uero earum quæ per corpus ingrediuntur in animum, uoluptatesque dicuntur, ferme maximæ quæque ac plurimæ tales sunt, ut dolorum liberationes sint. Sunt profecto. Et quæ circa hæc futura ab expectatione nascuntur, prægustationes quædam uoluptatis, atque doloris, eodem modo se habent. Eodem. Scis quales hæc uoluptates sunt, & cui maxime similes? Cui? Putas aliquid in natura esse supremum, infimum, medium? Equidem. Censes aliquem cum ab infimo ad medium fertur, aliud arbitrari quam ad summum ascendere? & dum stat in medio, deflectitque oculos illuc unde uenerat, alibi esse opinari quam in supremo, cum id quod reuera est summum non cernat? Per Iouem, non aliter hominem talem opinaturum existimo. Si iterum deferatur, deorsum ferri opinabitur, ac uere putabit? Quid nisi? Nonne hæc illi eam ob causam contingunt omnia, quia nondum expertus est quid uere supremum sit, quid medium, quid uere infimum?

Manifestum est quidem. Nunquid ergo miraberis, si ueritatis imperiti homines, tum de multis alijs non recte sentiunt, tum etiam circa uoluptatem & dolorem, horumque medium sic afficiuntur, ut quoties in dolorem incidunt, uere iudicent, doleantque reuera: quoties uero a dolore surgunt in medium, & repletionem & uoluptatem assequi arbitrentur? Et quemadmodum qui iuxta nigrum, solum aspiciunt fuscum, quoniam non uident album, clarissimum illud existimant: ita & qui doloris uacuitatem comparant cum dolore, ueram autem experti non sunt uoluptatem, iudicando decipiuntur? Per Iouem non istud mirabor equidem. Imò uero si contra eueniret, potius mirarer. Sic autem considera. Nonne fames ac sitis & cætera generis eiusdem uacuitates quædam sunt corporis ipsius

ipſius habitudinis? Quid ni? Ignorantia uero & imprudentia uacuitas quædã eſt habitus animi. Maxime. Impletur autem & illud dum alimẽta capit, & hic dum intelligentiam. Quid ni? Quænam repletio uerior? Vtrum quæ per ea fit quæ magis ueriusq; ſunt, an quæ per alia? Quæ per ea quæ magis ſunt. Quænam cenſes purioris eſſe ſubſtantia? Nunquid cibi, potus, obſoni, alimentorumq; quorumcunq; genera? An ueræ opinionis ſpecies, ſcientiaq; & mentis, ſummatimq; uniuerſæ uirtutis? In hunc autem modum iudica. Quod inhæret ſemper ſimili immortalisq; & ueritati, ac etiam tale exiſtit, & in tali quodam fit, magis eſſe tibi uidetur: an illud potius quod re nunq; ſimili atq; mortali, nec non eſt tale, & in tali quodam efficitur? Longe præſtat quod ſemper ſimili eſt cognatum. Eſſentia utiq; rei ſemper ſimilis nunquid eſſentia magis eſt q; ſcientia particeps? Non. An ueritatis? Neq; hoc. Sin autem ueritatis minus, nonne & eſſentia? Neceſſarium eſt. Nonne cõmuniter omnia circa corporis cultum genera minus ueritatem eſſentiaq; participant generibus his quæ circa animi cultum uerſantur? Minus. Nunquid & corpus ſimiliter minus q; animus? Et corpus. Nõne quod repletur his rebus quæ magis ueriusq; exiſtunt, quod ue magis ueriusq; exiſtit, magis quoq; repletur, q; quod his rebus impletur quæ minus ſunt, ipſumq; eſt minus? Quid prohibet?

Si ergo repleti rebus naturæ conſentaneis, eſt iucundum, ipſum utiq; quod reuera uerioribusq; rebus impletur, naturalius ac uerius uera afficit uoluptate. Quod autẽ ea quæ & minus ſunt, & minus uera ſunt, accipit, minus uere firmiter ue repletur, fallaciorisq; & fallioris uoluptatis particeps. Neceſſe eſt omnino. Homines igitur prudentia uirtutisq; expertes, & epulis rebusq; ſimilibus dediti, deorſum feruntur, ruruſq; ad medium uſq; perueniunt, & circa hæc per omnem uitam oberrant: ſuper hæc uero emergunt nunquam, & qd uere ſummũ eſt, nequaq; ſuſpiciunt, neq; ad ſupera euehuntur, neq; uera ullare quandoq; fruuntur, neq; ſtabilem puramq; guſtant uoluptatẽ: ſed ueluti pecora humum proni ſpectant, uentriq; obediẽtes paſcendo coeundoq; atatem conterunt, proq; his rebus uberius potiundis calcibus inter ſe & cornibus ferreis, unguibusq; decertant, ſe ſe inuicem ob inexplebilem libidinem trucidantes, utpõte qui neq; ueram & firmam ſui partem, neq; pabulis ueris implent. Omnino õ Socrates, uulgi uitam quaſi quodã pan dis oraculo. Hos neceſſe eſt uoluptates doloribus mixtas proſequi, quæ ſimulachra uoluptatis ueræ & umbræ ſunt, uſque adeo inuicem doloris comparatione mutua inquinata, ut & uoluptates & dolores ex ea comparatione uehementiores appareant, amoresq; ipſarum huiuſmodi uoluptates rabidos inſipientibus pariant, inflammentq; ad pugnam. Quemadmodũ Steſichorus Troianos inquit ueræ ignaros Helenæ de imagine ipſius inuicem decertaffe. Neceſſariũ eſt omnino ita id ſe habere. Quid uero circa iracẽdi naturam? Nonne & alia quædam horum ſimilia contingant neceſſe eſt, quando quis id ipſum peragit, uel inuidia propter ambitionem, uel uolentia propter contentionis cupiditatem, uel ira propter morum difficultatẽ abſq; ratione ac mente ſequens honoris, uictoria, iraq; expletionem? Talia neceſſe eſt & hic fieri. Aſſerere igitur audeamus, quod & circa partem quæſtus auidam, & aliam uictoriae ſtudioſam, quæcunq; appetitiones tales ſunt, ut ſcientia rationiq; obtemperent: easq; uoluptates ſequantur & capiãt, quas ratio ipſa cõcedit, ueriffimas utiq; uoluptates quoad earum natura uerarum uoluptatũ eſt capax, adipiſcentur, quippe cum pareant ueritati, ac inſuper ſibi proprias uoluptates percipiant: ſiquidem quod cuiq; optimum, id & maxime proprium. Proprium maxime.

Quãdo igitur totus animus cũ ea parte in qua eſt philoſophia, procul ab omni ſeditio-
ne cõſpirat, tunc euenit ut quæq; pars officio ſuo fungat, & iuſta ſit, & proprias ſibi uolu-
ptates atque optimas, adde quoad fieri poteſt ueriffimas, conſequatur. Valde. At ue-
ro cum partium reliquarũ aliqua ſuperat, id protinus euenit, ut neq; ipſa ſui propria repe-
riat uoluptatem, et partes alias cogat alienam minimeq; ueram uoluptatẽ ſequi. Sic acci-
dit. Nõne quæ longiſſime à philoſophia rationeq; diſtant, maxime talia quædam effici-
unt. Proſus. Longiſſime autem diſtat à ratione, quod & à lege & ordine. Videli-
cet. Lõgiſſimo aut interuallo ſeiunctæ eſſe uifæ cupiditates illæ amore ardẽtes atq; ty-
rannicæ. Omnino. Minimo aut diſcrepare apparuerunt regia appetitiones & mode-
rata. Ita. Tyrannus igitur à uera & propria uoluptate procul admodũ erit: Rex autẽ
illi q; proximus. Neceſſe. Amariffimã ergo tyrannus uitam aget: Rex uero dulciſ-
ſimam

Quod cuiq;
optimũ, id
maxime pro-
prium

simam. Necessè id prorsus. Scis'ne quanto uiuit tristior rege tyrānus? Sciam certe, si dixeris. Cum tres cupiditates sint, & una quidem legitima sit, adulteræ duæ, adulterarum tyrānus suprema fortitus fastigia, dum legem fugit & rationem, seruis quibusdā & satellitibus uoluptatibus se cōmiscet, & q̄ longiūssimo interuallo à uoluptate legitima sit seiunctus, haud facile aliter, nisi forsan hunc in modū exprimi potest. Quemadmodū?

Iustus uir in
iustū quan-
tum superet
uoluptate

Ab homine paucorū imperij cupido, tertius apparuit esse tyrānus. Medius nanq̄ istorum uir popularis erat. Ita est. Cum tertio itaq̄ uoluptatis, quod ueritatē quidem attingit, simulacro post illū congregitur, si uera in superioribus diximus. Sic est dicendū.

Quinetiā paucorum potentia deditus, tertius à rege est, si in eodem optimate ac regem locamus. Tertius utiq̄. Tripli igitur triplum, numero quidem à uera uoluptate tyrannus distat. Apparet. Planum itaq̄ simulacrū secundū longitudinis numerū tyrannicæ uoluptatis est. Prorsus. Secundū potentiam uero & tertiuū augmentum, manifestum est quanto discrepet interuallo. Manifestum quidem computatori. Siquis conuerso ordine quantum uoluptatis ueritate superat rex tyrānum, quæsiuerit, peracta multiplicatione, inueniet regem uitæ dulcedine superare tyrannum, & tyrannum uitæ amaritudine regem, gradibus uigintinouē & septingentis. Mirabile nimirū interuallū hoc inter iusti & iniusti uiri uitam quo ad uoluptatē atq̄ dolorem cumulauisti. Verus hic certe & conueniens uitis hominū numerus; siquidem ipsis conueniunt dies, noctes, mensesq̄ & anni. Conueniunt quidē. Atqui si in tantū uoluptate bonus iustusq̄ uir malum & iniustum exuperat, mirum certe est quanto etiam magis ornamento, decore, uirtuteq̄ uitæ exuperabit. Mirum certe. At enim postquam huc disputando deuenimus, repetamus quæ à principio dicta sunt, ex quibus ad ista delati sumus. Dictum quandoq̄ fuit iniuste agere illi prodesse, qui cum omnino iniustus sit, iustus tamē existimatur: an non ita dictum? Ita. Ad hæc igitur ita in præsentia differamus, postquam unā conuenimus, quam uim & iusta & iniusta habeat operatio. Quo pacto? Imaginē animæ figuremus, ut qui illa dixit, qualia dixerit, recognoscat. Qualem? Talem aliquā, quales quondam memorantur fuisse naturæ Chimæræ ipsius, Scyllæ & Cerberi, & aliæ multæ, in quibus feruntur uariæ in eodem formæ congenitæ. Feruntur quidem. Finge itaq̄ figuram unam bestiaæ uariæ admodum, & capita circū multa habentis, capita in quā, partim bestiarum domesticarū, partim agrestiuū, quæ & permutare & producere ex se hæc omnia possit. Noui pictoris artificiuū narras, tamē cū ad fingendū sermo q̄ cera facilius sit, fingatur. Vnam præterea his adiunge superne leonis formā: huic unam insuper hominis. Et amplissimū quidem primum sit, angustius uero secundū atq̄ tertium. Facilia quidem ista, quare & formata sint. Coniūge igitur hæc tria, ut ad unum conficiendum inuicem cohærescant. Iuncta sunt. Circumponere extrinsecus ipsis hominis unius imaginē, ut illi qui nequeat interiora inspicere, sed exterius duntaxat cernat operimentū, unum animal, homo scilicet uideatur. Circūdedi. Dicamus itaq̄ illi qui asserit prodesse homini huic iniuste agere, iuste uero uiuere nequaq̄ prodesse: eū nihil aliud asserere nisi si prodesse illi ut bestia illam multiplicē pascat & leonē, & fortiorem illam leonemq̄ efficiat: hominē uero perire fame permittat atq̄ eneruet, usque adeo ut propter imbecillitatē trahatur quocunq̄ cætera illa rapiunt, neq̄ alterum cū altero mansuefaciat, inuicē ue conciliet, imò sinat singula se inuicem moribus lacerare, ac pugnantia mutuo deuorare.

Omnino hæc diceret, quisquis laudaret iniuriam. Ergo si quis dicat officia iusta prodesse, hæc agēda dicēdaq̄ monebit, ex quib. homo ille huiusmodi animalis interior, summam potentiam cōsequatur, feræq̄ illius pluribus capitibus redimitæ, tanq̄ colonus curam habeat, domestica quidem capita fouens, irrigans & nutriens, agrestia protinus amputans, dum leonis naturā ad hoc adiutricē accipit, cōmuniterq̄ curat omnia, & inuicē mutua beneuolentiā sibi conciliat. Profecto hæc ait, qui iustum laudat. Omni itaq̄ ratione qui iusta laudat, uera loquitur: qui uero iniusta, mentitur. Nam & quoad uoluptatem, & quo ad decus, & quo ad emolumentū, iusti laudator uera pronūciat: uituperator autem neq̄ ueri quicq̄ affert, neq̄ nouit quod improbat. Nullo modo ut mihi quidem uideat. Mitibus itaq̄ uerbis illi persuadeamus: neq̄ enim spōte delinquat: sic interrogantes. O beate uir, nōne & honesta uitæ instituta & turpia, ob talia quædā esse dicimus? Honestas quidē, quæ partem naturæ ferinam homini, imò fortassis diuino subiiciunt: turpia uero

uere, quæ agrestî domino mancipant mansueta. Consentiet, nec ne? Cōsentiet, si mihi crediderit. Est ne aliquis cui prosit ex hac ratione iniuste aurum usurpare, siquidē accidit, ut dum accipit aurum, præstantissimam sui partē ignobilissimæ seruire cōpellat? Etenim si accipiens aurum, filium suū, uel filiam mācipiū efficeret agrestîū & improborum hominum, haudquāq; accepisse prodesset, neq; etiā si multū caperet: si aut partem sui diuinissimam, parti prophanissimæ scelestissimæq; seruire cogit, neq; misericordia tangitur, nōne erit miser? ac multo cum grauiori sui perniciē, aurî muneribus est corruptus, quàm Eriphyle, quæ ut perderet uiri sui uitam monile illud accepit? Valde quidem, ut ego tibi pro illo respondeam. Nōne & intēperantiā olim appellatam tali quadam de causa putas, quoniā in ea, dira illa ingensq; & multiplex fera ultra quàm deceat uagatur? Patet. Contumaciā uero & insolentiā improbatur, quando leoninum & serpentinum illud genus ita superat, ut præter omnē modestiā inualecat? Prorsus. Delicata uero mollities in huius ipsius libera nimium relaxatiōe, quando in ipso timiditatem & ignauiam procreat, reprehenditur? Quid nī? Assentatio insuper illiberalitasq;, cum aliquis hunc ipsum animositatis uigorem turbulentæ multipliciq; bestię submittit, ac propter quæstum, eiusq; inexplebilem cupiditatē deijcit, atq; ita à primis annis assuefacit, ut ex leone in simiā uertatur. Magnopere. Mechanicus uero mercenariusq; affectus cur infamis habetur? Tunc certe hæc in nobis infamia sunt, quando quis partis optimæ speciem natura sortitus est imbecillā, adeo ut bestijs quæ in eo sunt dominari non possit: colere uero tantum & possit & studeat, & earum blanditias solum nosse.

Videtur. Nōne ut huiusmodi uir à tali quodam duce regatur, à quali & optimus quisq; regitur, seruum ipsum esse debere dicimus optimi uiri, diuinumq; in seipso imperatorem habentis: neq; ad subiecti iacturam, parere illum debere superiori cēsemus, quem admodum de subditis omnibus Thrasymachus existimabat: sed quia præstat cuiq;, diuino sapientiēq; principi subijci, maxime quidem si talem in seipso principē habeat: si non habeat, principi huic saltem exteriori: ut omnes simus, quoad fieri potest consimiles & amici, eidem principi subiecti? Recte nimium. Perspicuū quidē ex lege fit, quod tale quiddā ipsius est consiliū, cum omnibus ciuibus æque prospiciat: tum illud etiā in pueros in perium idem ostendit, quo prohibentur sui iuris esse tantisper dum & in ipsis quem admodum in ciuitate Rempub. constituamus, optimamq; ipsorū partem colentes, ex optima nostri parte exterioris huius principis loco similem quendam in ipsis custodem sibi ipsi imperantem creemus, ac tum demum liberos esse permittamus. Constat plane.

Qua igitur ratione ô Glauco prodesse alicui asseremus iniuste uel intemperate, uel turpiter aliquid facere, ex quibus operibus deterior erit, dum pecunias ampliores, aut aliam quamuis potentiam consequetur. Nulla. Quo pacto iniurianti prodesse dicemus, ut & lateat omnes, & non det pœnas? Nōne qui latet, etiā fit deterior? hominis autem deprehensi castigatiq;, pars illa ferina sedatur & mansuescit, domestica uero pars liberatur. Et animus totus in naturam optimam restitutus, eo preciosiorem sumit habitum, temperantiā & iustitiā cum prudentiā adipiscens, q̄ corpus cum robur & formam tum sanitatem cōsequitur, quo anima est corpore preciosior. Sic est omnino. Quam obrem quicunq; mentis est compos, huc omnem instituet uitam. Nempe in primis eas disciplinas plurimi faciet, quæ talem animum ipsius efficiunt, cæteras autem spernet.

Manifestum. Atqui neq; corpus colet & nutriet, ut ferinæ irrationaliq; uoluptati indulgeat, neque ad sanitatem id referet, neq; studiosè id quæret, ut robustus, uel sanus sit, uel formosus, nisi unā cū his colat & tēperantiā, ita ut corporis harmoniam propter animi consonantiā modere. Ita prorsus, siquidē reuera futurus sit musicus. Sed neq; uulgi æstimatione cōmotus, ordinē, cōcordiamq; in pecunijs possidendis, cumulandisq; mirabitur, in infinitum ueugebit, infinitis malis obnoxius. Non certe, ut arbitror.

Verum ad interiorē sui Remp. semper respiciēs cauebit ne quid in ea loco suo moueat propter uel indigentiam uel copiā pecuniarū. Atq; ita semper & in optādīs & in erogandīs pecunijs, pro uiribus aget. Summopere. Quin & honores eodem referet. Nam eos duntaxat gustabit, ex quibus meliorem euasurū se sperat: eos autē & priuatim & publice fugiet, quibus deturbari posse quandoq; præsentē animi sui statū uere. Nunquam rem ergo uolet publicam administrare, si id curauerit. Imò per canē, inquā, sed in ipsa

fuijpsius ciuitate. Et maxime quidem. Nō tamē in patria forsan, nisi fors quædā diuina contigerit. Intellico equidem, quōd ea in ciuitate dicis quam nos condidimus in præsentia, quæ & uerbis solum, in terris uero nunquam, ut arbitror, extat. At forte in cœlo illius extat exemplar, cōspicuum ei qui & intueri uoluerit, & seipsum ad illud, cum intuitus est, instituere. Nihil autem refert, siue uspiam sit, siue erit. Quæ enim illius officia sunt, aget solum: quæ alterius sunt nequaquam. Consentaneum est.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN DECIMVM
dialogum de Iusto.

HACTENVS Socrates diligentissimus humani generis pædagogus ad legalem iustitiam, id est uniuersam uirtutem per ipsam iustitiæ pulchritudinem genus hominum prouocauit, ab iniustitia uero per iniustitiæ turpitudinem similiter reuocauit. Deinceps autem & ad illam per sempiternum eius fructum præmiumq; cohortabitur, & ab hac per sempiternum detrimentum eius et supplicium absterrebit, atq; id est potissimum decimi huius officium. Sed antequam præcipuo hoc fungatur officio, præmio quodam utitur, in quo diligenter absoluit quod & in prioribus dialogis attigerat, & in fine non reliquerat, admodum saluti publicæ necessarium. Profecto noster hic morborum medicus humanorum in ea morbi specie curanda est diligentior, quā ceteri nō solum negligenter curant, sed ne curant quidē unquam, immo uero quod deterius est, quasi rem saluberrimam diligunt, et omni studio complectuntur: imitationē inquam poeticam, qua ingeniosi poetæ dum perturbatos animos acrius exprimunt, interim audientiū legentiumq; animis perturbationes similes uehementius & profundius imprimunt. Ac tanto magis omnes inficiunt, quanto laudantur & placent. Præmiū uero eiusmodi finem non congrue sequitur: ibi enim anima in rationem distribuitur, & in partes inferiores perturbationibus agitata, quarum imperium in anima primum, deinde in ciuitate tyrannicum appellatur. At quoniā poetica imitatio partes eiusmodi suscitatur: fouetq; et auget, irritans iram, titillans libidinem, soluens risum, effundens lachrymas et querelas, idcirco rationis quidem regnum labefactare, perturbationis uero tyrannidem uidetur adducere. Quamobrem Socrates pestem eiusmodi alioquin iocundam, sed maxime uenenosam perdit, ne ipsa nos perdat. Ac uide quanta charitate Plato noster ubiq; humano generi consulat, ea uidelicet disquirens circumspiciensq; pericula, quæ alius omnino nullus suspicaretur: adde insuper & naturæ educationiq; propria, id est poeticæ ualde repugnans, modo strenue pro publica salute propugnet. Quamobrem nemini mirum uideri debet Platonem hic ob ueritatis amorem uel Homero suo nō parcere, quandoquidem ob iustitiæ cultum, neq; genio quidem indulget suo. Homero autem præcipue derogat, ut per ipsum imitatorum principem, ceteros multo magis damnatos existimemus. Et quoniam dicit ab Homero neq; diuina, neque humana doceri, intellige laudes in Philebo à Platone tributas Homero, non ex Platonis sententia, sed ex communi opinione deductas. Probat autem imitandi peritiam esse, ut narrauimus, ualde periculosam, præterea serulem atq; uilissimam. Siquidem imitatores, neq; res ipsas intelligunt, neque faciunt, sed apparentes sensibus rerum formas sequuntur, uulgaresq; de his opinioniones aucupati, & imagines quasdā referunt, & sensibus perturbationibusq; obsequuntur, nulla rationis habita ratione. Quantum uero poetas improbat ubi perturbant, tantum probat si ad uirtutem & pietatem per honestas heroum laudes diuinisq; hymnos hortentur. Verum ut quā uilis sit omnis imitatio exprimat, artū genus in tres diuidit species, utentem, fabricantem, imitantem. Et utentem quidem lyra, id est musicam, ait superare artem lyre fabricatricem, quoniam certo sibi præscripto fine, formam illi proponit operis fabricandi. Fabricantem uero superare pictorem, lyram coloribus imitantem. Qualem iudicat & poetam, sic ad aures rerum imagines, sicut pictor ad oculos, referentem. Sed inter hæc theologica quædam de ideis mysteria inseruntur, quæ quoniam in theologia latius aperuimus, raptim in præsentia perstringemus. Ascende age Platonicè cōtemplator ab ijs formis quas in mundi materia sentis, ad naturam formarum eiusmodi genitricem. Quam & si non sentis, cogita tamen infusam mundi materiæ ceu uitalem spiritum & plenum seminum, & per semina artificiose singula disponentem. Naturam hanc in mundo talem esse scito, qualem in te scis esse potentiā uegetalem. Ergo quæadmodū in te uegetali naturæ intelligis præesse sentiendi uirtutem: ita & in mundo naturam similem sed communissimam, in fontem redige sentiendi quasi similem, sed communissimum. Deinde & in te sensum in rationē, rationem in intellectum, & in mundo similiter sentiendi genus in rationalem naturā, atq; hanc in genus intellectualem reduces. Præterea cum percipias in te ipso intellectum id quod intelligibile est appetere quasi perfectius, ab eoq; formari uelut potentiore, præpone tam in mundo quā in te naturā intelligibilem intellectualem naturæ. Intelligibile uero idem omnino atq; ipsum ens appella. Huic deniq; quod & intelligibile & ens appellasti, ipsum præpone bonum. Nam & ut bene sis esse cupis, et intelligibile gratia ipsius boni desideras. Postquam huc ascēderis, percipies uniuersum sacro quodam septenario designatum, ab infimaq; materia surgens per sensibiles qualitates, per naturam, per sensum, rationem, intellectū, intelligibile, ad ipsum bonum. Præterea spiritum bonum cūcta sub scenario numero quasi die sexto perfecisse, et in gradu